

prof. dr hab. Cezary Szyfman

Białystok 15 października 2024

Dziedzina – Sztuka

Dyscyplina – Sztuki muzyczne

Akademia Teatralna im. Al. Zelwerowicza w Warszawie

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

Recenzja Pracy Doktorskiej mgr Olhi Plyska-Pasichnyk

składającej się z dzieła artystycznego i jego opisu pt.: *Kantaty G.-F. Haendla Armida abbandonata, Lucrezia, Agripina condotta a morire – od inspiracji do współczesnej realizacji artystycznej w aspekcie wykonawstwa artystycznego zgodnego historycznie*

na podstawie art.14 ust.2 pkt.2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku
o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule
w zakresie sztuki w zw. z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku

Zleceniodawca opinii:

Rada Wydziału Wokalno-Aktorskiego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki
w Gdańsku

Uchwała nr 3/2015 z dnia 16 marca 2015

Promotor: prof. dr hab. Piotr Kusiewicz

Ocena dzieła artystycznego:

Z zamieszczonych informacji wynika, że przedstawione do oceny dzieło artystyczne zarejestrowano podczas koncertu zatytułowanego *Tre donne - tre destini*, który miał miejsce we Wrocławiu w Narodowym Forum Muzyki, 20 grudnia 2015 roku.

W programie znalazły się trzy kantaty G.F. Haendla:

- Lucrezia HWV 145 „O numi eterni”,
- Armida abbandonata HWV 105, „Dietro l’orme fugaci”
- „Agripina condotta a morire” HWV 110 „Dunque sara pur vero”.

Wykonawcami koncertu byli:

Olha Plyska-Pasichnyk – sopran

oraz

Zespół instrumentalny:

Maria Papuzińska – skrzypce,

Grzegorz Lalek – skrzypce,

Jakub Kościukiewicz – wiolonczela,

Anton Birula – teoreba,

Ewa Mrowca – klawesyn

Realizacja nagrania: Firma fonograficzna Musicon,

Czas trwania 60 min.

Nośnik nagrania: pendrive

Na przedstawione do oceny dzieło artystyczne należy spojrzeć wielowymiarowo. Po pierwsze, materia z którą zmierzyła się Doktorantka należy do arcytrudnych, wymagających najwyższego kunsztu we wszystkich elementach techniki wokalne. Po drugie, mogą się z nią mierzyć osoby o nieprzeciętnym zaawansowaniu muzycznym, podpartym najczęściej gruntownym wykształceniem instrumentalnym i wokalnym. Po trzecie zaś, materia o której mowa wymaga nadprzeciętnego doświadczenia i umiejętności na polu współpracy, współtworzenia, prawdziwego *concertare* – jednego z filarów kreacji artystycznej w stylistyce muzyki baroku. Wszystko to możliwe jest jednak tylko wtedy, gdy działa się w oparciu o silną podbudowę historyczną, o wiedzę wykonawców.

W wypadku Olhi Plyska–Pasichnyk oraz bardzo efektywnie współtworzącego całość zespołu instrumentalistów wszystkie te warunki zostały spełnione. Mamy do czynienia z niebywale wyrazistą, wielce ekspresyjną, muzyczną ilustracją przeżyć sławnych bohaterek – kobiet, będących inspiracją dla wielu kompozytorów, poetów, pisarzy oraz przedstawicieli sztuk plastycznych.

W nagraniu słyszymy zarówno wyrafinowany kunszt wokalny Solistki jak też wirtuozerię instrumentalistów. I nie jest to jedynie pusta forma zgrabnego popisu. Wszystko, co tu zachodzi, zarówno w warstwie wokalne jak też instrumentalnej, zgodnie z wymogami stylu barokowego podporządkowane jest słowu. Olha Plyska–Pasichnyk w sposób mistrzowski, przy pomocy wyszukanych środków wokalnych (takich jak: operowanie różnymi barwami dźwięku, umiejętność jego skupiania i rozpraszania, zasadne operowanie rejestrem piersiowym oraz wibracją dźwięku, używanie odpowiedniej ornamentyki, posługiwanie się sprawnością w zakresie koloratury, wielka świadomość w realizacji figur retorycznych, mistrzowska sprezzatura, a nadto niebywała umiejętność kreowania swojej własnej, wyszukanej wizji w arii da capo) nie tylko oddaje w pełni charakter i intencje postaci, ale przede wszystkim swoją interpretacją porusza słuchacza do głębi. W naprzemiennie śpiewanych recytatywach i ariach

znajdujemy całą paletę afektów, którymi nieustannie targane są jej bohaterki: od gniewu, wściekłości, furii, desperackiej chęci zemsty, przenikającego bólu, poprzez bezradność, odrzucenie, osamotnienie, bezbronność, gdzie indziej - modlitewne błaganie, do słodkiego ukojenia, pogodzenia i akceptacji zaistniałej sytuacji w której się znalazły.

Na uznanie zasługuje tu przede wszystkim niebywale bogaty zasób środków wokalnych niezbędnych do prowadzenia narracji, którymi dysponuje Solistka oraz Jej wielka kreatywność w doborze środków muzycznych. Fascynować też może wielce swobodna, jednak w pełni oparta o barkową praktykę wykonawczą, wizja interpretacyjna Doktorantki, dla której słowo i jego przekaz, sens i nadsens wypowiedzi ilustrowanej muzyką, realizowane przy użyciu niezwykle wyszukanych środków retorycznych, są wartością absolutnie nadrzędną.

Wszystko to sprawia, iż mamy do czynienia z propozycją artystyczną, którą o należy określić jako wybitną, zgodną z obowiązującą w baroku stylistyką, a także w pełni przenoszącą nas do czasów, w których wykonywane utwory powstały.

Ocena Opisu dzieła artystycznego:

Rozprawa doktorska Olhi Płyka-Pasichnyk pt. *Kantaty G.-F. Haendla Armida abbandonata, Lucrezia, Agripina condotta a morire* liczy 142 strony, a jej integralną część stanowi nagranie koncertu (dostarczone na nośniku pendrive), o którym była mowa powyżej. Została ona napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Piotra Kusiewicza, w języku polskim, zgodnie z wymaganiami dołączono również wersję w jęz. angielskim, datowana na rok 2024.

Praca składa się z:

Podstawowych informacji o dziele artystycznym

Spisu treści

Wstępu

Trzech rozdziałów

Podsumowania

Bibliografii

Aneksu

Oświadczenia Autorki z dnia 31 maja 2024

We wstępie Doktorantka szeroko przedstawia stan badań nad twórczością kantatową G.F. Haendla, wyjaśnia powody wyboru tematu a także, skrótkowo opisuje zawartość pracy i metodologię, która się posłużyła.

W rozdziale I znajdujemy przedstawienie kantat G.F. Haendla jako gatunku muzycznego w ujęciu historycznym, ze szczególnym uwzględnieniem okresu włoskiego w twórczości kompozytora w kontekście trzech sławnych postaci - kobiet, będących inspiracją dla wielu wybitnych twórców sztuki na przestrzeni wieków.

Rozdział II to próba przedstawienia języka muzycznego XVII i XVIII wieku oraz preferencji dotyczących wyborów artystycznych, wobec których staje dziś współczesny śpiewak uwzględniający reguły wykonawstwa zgodnego historycznie, to jest opartego na muzykologicznych definicjach tego nurtu twórczości artystycznej.

Zasadniczy opis dzieła artystycznego został zamieszczony w rozdziale III, głównym. Ujęto w nim charakterystykę relacji zachodzącej pomiędzy trzema omawianymi kantatami Haendla oraz, analizę partytur, ich edycji, aparatu wykonawczego i tekstów. Ponadto, w rozdziale tym zamieszczono podrozdział dotyczący obowiązującej w baroku retoryki muzycznej, stosunku G.F. Haendla do niej, stosowanego wówczas zdobnictwa, a także, co bardzo istotne, zadań wokalnych, z którymi mierzyła się Doktorantka podczas realizacji dzieła artystycznego.

Meritum ujęcia tematu Autorka zawarła w bardzo rzeczowym podsumowaniu, którego cechą szczególną, oprócz wyodrębnienia najważniejszych aspektów podjętych w pracy, jest nakreślenie perspektyw dalszych badań na twórczość kantatową G.F. Haendla oraz ewentualnych możliwości wykorzystania jej zarówno do celów artystycznych jak też edukacyjnych.

Całość opracowania zamyka bardzo bogata bibliografia, zarówno polska jak też zagraniczna oraz pochodząca ze źródeł internetowych a także, aneks ze spisem przykładów nutowych, ilustracji, tekstów kantat jak również, zapis dzieła artystycznego (na nośniku elektronicznym).

Z perspektywy piszącego te słowa lektura opisu dzieła artystycznego Olhi Płyśka-Pasichnyk jest arcyciekawa. Autorka jest Artystką cenioną w różnych środowiskach, o dokonaniach, które bezsprzecznie należy uznać za wybitne. Znakomitym tego przykładem jest przedmiotowe nagranie kantat G.F. Haendla: *Armida abbandonata*, *Lucrezia*, *Agripina condotta a morire*. Poprzez studiowanie zamieszczonych w pracy wywodów widzimy natomiast, iż mamy do czynienia z Osobą o niesłychanie szerokich horyzontach intelektualnych, wielu talentach, nie tylko wokalnymi, muzycznym czy instrumentalnym, ale również językowymi, Osobą, obdarzoną szczególną cechą niezwyklej pracowitości i niebywałej wręcz perfekcji. Bardzo rzeczowa i analitycznie przeprowadzona, obszerna dysertacja jest tego doskonałym potwierdzeniem.

Na szczególną uwagę zasługuje nie tylko kompleksowe osadzenie podejmowanych zagadnień w kontekście historycznym i muzykologicznym, ale przede wszystkim, co najistotniejsze z punktu widzenia współczesnego wykonawstwa muzyki historycznej, fantastyczna świadomość zjawisk występujących w obszarze podejmowanych zagadnień. Możemy stwierdzić, iż zachodzi tu pełna zgodność pomiędzy tym, co słyszymy w nagraniu, a tym, co

zostało ujęte w opisie dzieła artystycznego. Bezspornie wynika to z niesamowitych kompetencji oraz zbioru nieosiągalnych dla wielu wykonawców doświadczeń artystycznych.

Warto też podkreślić, że podjęcie tematyki adaptacji dzieła historycznego do warunków wykonawstwa współczesnego, zwłaszcza w kontekście doświadczeń własnych tak wybitnej śpiewaczki zawiera w sobie bardzo silny pierwiastek nowatorski i w ten sposób stanowi szeroką i cenną zawartość myśli twórczej, o którą w tego typu opracowaniach chodzi.

Całość napisana jest według wszelkich prawideł obowiązujących przy konstruowaniu pracy doktorskiej, językiem bardzo klarownym, świetnie ujmującym sedno sprawy, który, poza zupełnie drobnymi, jednostkowymi uchybieniami natury literowej i koniugacyjnej, nie sprawia kłopotów przy lekturze. Zarówno cytaty, przypisy jak też przykłady muzyczne zamieszczono prawidłowo.

Konkluzja:

Biorąc pod uwagę całokształt dorobku artystycznego Doktorantki, którym z pewnością mogłaby obdzielić kilka życiorysów artystycznych oraz, po zapoznaniu się z całością przedstawionego do oceny dzieła artystycznego nie ulega wątpliwości, iż mamy do czynienia z propozycją na najwyższym, światowym poziomie.

Zarówno zapis koncertu zatytułowanego *Tre donne - tre destini* z dnia 20 grudnia 2015 roku, jak też przedstawiona dysertacja będąca opisem tego dzieła, poprzez wysokie walory poznawcze, dydaktyczne i nowatorskie stanowią niezwykle cenny wkład w dziedzinę sztuk muzycznych i kwalifikują się do wyróżnienia.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzam, iż Pani Olha Plyska-Pasichnyk w pełni zrealizowała założone zadanie artystyczne, czym spełniła warunki art.13 ust.1 pkt.2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki w zw. z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku.

prof. dr hab. Cezary Szyfman

Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

